

3. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitration Awards. N.Y. American Arbitration Association — www.adr.org
4. ITC Model Contract for the International Sale of Perishable Goods. — International Trade Centre www.intracen.org
5. ITC Model International Sale Contract. International Chamber of Commerce. — www.iccwbo.org
6. Rules of Arbitration of the International Chamber of Commerce. ICC. Paris. — www.iccwbo.org
7. UNCITRAL Arbitration Rules — www.uncitral.org
8. UNCITRAL Conciliation Rules — www.uncitral.org
9. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration — www.uncitral.org
10. UNIDROIT. Principles of international commercial contracts. Rome. 1994. — www.unidroit.org

Статтю подано в редакцію 03.02.09 р.

УДК 330.341.061.25

С. Ю. Пахомов, доцент,
кафедри міжнародного менеджменту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЗРОСТАННЯ ВПЛИВУ ТНК НА ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РОЛІ ДЕРЖАВИ

У статті розкрито аспект можливості і доцільності корекцій поведінкового стереотипу глобальних гравців у межах об'єктивної заданості процесів глобалізації.

Ключові слова: транснаціональна корпорація, глобальні гравці, глобалізація.

Уряди виявляються все більше обмеженими в своєму впливі на інформаційні, фінансові та інші процеси. Ряд функцій національних держав перехоплюють ТНК, інститути цивільного суспільства, неурядові організації, а то й злочинні групи та співтовариства. Влада стає аморфною, а суверенні кордони розмиваються.

Звичайно, у всьому цьому є і позитивні початки, але до них справа не зводиться. І особливо згубними часто виявляються дії з боку транснаціональних корпорацій.

Як плюси, так і мінуси виявляються на всіх полюсах глобалізації, тобто і в центрі, і на периферії. Проте розподіл позитивів і негативів є нерівномірним і асиметричним в тому сенсі, що перші все більше зосереджуються в центрі, а другі, — на світовій периферії. Більш того, ця полярність з роками не згладжується, а наростає.

Людство, звичайно ж, цим стурбовано; причому стурбований і сам звитяжний Захід, що концентрував усі досягнення глобалізації. Більш того, саме на Заході зародився антиглобалізм, — рух, який охопив вже мільйони протестантів проти важких наслідків глобалізму. Виходить також, що людство, позбавлене жорстких механізмів і минулих (національно-державних) можливостей забезпечення безпеки, програто через глобалізм протягом короткого терміну декілька світових воєн; а саме: війну з геноцидом (особливо в Африці); війну з наркотиками; війну з тероризмом; війну з глобальною бідністю; а також битви з епідеміями; за оздоровлення екологічного середовища і т. д. (і т. д. — тому, що є ще непіддатливі суворій оцінці явища стресів і психозу; перемоги у сфері культури примітивного над високим та інші, — поки-що негативи, що лише «прокльовувалися»).

Погодимося, що в цих умовах проблема приборкання негативних сторін і облагороджування глобалізації переростає в надзадачу не тільки по лінії «Центр-периферія», але і в контексті виживання людства, (тобто з урахуванням чинника природних катастроф, — життя на планеті).

І ось тут у зв'язку з гострою необхідністю розробити заходи безпеки, важливо в самій глобалізації не тільки відокремити конструктивне від руйнівного, але і (щоб знати з чим, або з ким боротися) — суб'єктивне від об'єктивного.

Почнемо з того, що в найоб'єктивнішій стороні глобалізації закладені, як говорять китайці, і «інь», і «янь», тобто і добро, і зло. Адже сама по собі економічна взаємодія сильних і слабких (як фірм, компаній, так і економік держав) обертається, — якщо її не коректувати, — перемогою перших і поразкою других. Уза-

гальнено це виражається в тому, що суб'єкти високої продуктивності в процесі ринкового обміну винагороджуються доданою вартістю більшою мірою, ніж суб'єкти низької продуктивності. А якщо останні в якомсь чином «вивертаються», — то це лише підсилює ситуацію, оскільки виграш забезпечується (в умовах глобальної відвертості) за рахунок низької зарплати, тобто ціною консервації бідності.

Додамо до цього, що чинники домінування сильних над слабкими, властивих ринку як такому (тобто примітивному його варіанту) в глобальному економічному середовищі накладаються на інші численні переваги сильних, які доводять нееквівалентність до такого абсолюту, в рамках якого назавжди, як здається, закріплюється відсталість цілих світів, і з'являються так звані «кінчені країни», тобто країни, геть позбавлені долі.

Прихильники нічим не приборканого ринку, і його високорозвинutoї форми, — глобального капіталізму, — вважають, що об'єктивні переваги всесильні, і корекції (тобто як би насильству) не підлягають. Але це не так.

Пригадаємо, що саме на цьому ґрунті, — на ґрунті визнання всесилля інтересів отримання прибутку, колись і суперечності між працею і капіталом вважалися такими, які не можливо розв'язати. Але оскільки справа зайшла надто далеко, і запахло революцією, західний капіталізм (на відміну від російського) знайшов у собі сили відкупитися від гнівних революційних мас і підвищенням заробітків, і допомогою у зв'язку з безробіттям, і широкомасштабними соціальними програмами. Відбулися епохальні інституційні перетворення, що забезпечили масштабний перерозподіл доходів на користь людей праці, і на місці, здавалося б, невикорінного класового протистояння запанувала класова солідарність, що врятувала передові країни капіталізму від кривавих пролетаріатських революцій.

Отже навіть те, що об'єктивно, — при щонайгострішій необхідності піддається рятівній корекції.

Звичайно, в глобальній ситуації суперечності переносяться на інший рівень: вони виходять за рамки національних держав на наддержавний рівень, і не піддаються рішенням навіть наймогутніших урядів.

Проте цю «непідвладність» не треба перебільшувати. Навіть досвід рішення проблем сімкою країн на Самітах, зокрема — неофіційно, — свідчить про те, що «коли треба», рішення, що стосуються світового порядку приймаються як неухильні. Причина неприйняття заходів, що стосуються глобалізації, знахо-

диться не стільки в об'єктивному, скільки у всевладді ТНК, яким ситуація, що склалася, у край вигідна. Але можна прогнозувати, що і їх, — цих реальних господарів планети, — відношення до того, що відбувається врешті-решт цілком зміниться, оскільки сила ударів бумеранга по західному світу стає порівняною з ціною бізнес-благополуччя. Залишається трохи (у цьому немає сумніву) почекати, щоб бумеранг у вигляді міграцій, тероризму, антиглобалізму, екологічних катастроф, та інших, — поки невідомих нам явищ, — остаточно переважив вигоди від катастрофічної переваги глобального Центру над глобальною Периферією.

Що ж до ідеологічної і концептуальної сторони справи, то тут важливо відмовитися від домінуючого поки що підходу до нинішньої глобалізації як до чогось безальтернативного.

Навіть якщо рахувати ризики і виклики, що йдуть від глобалізації, лише об'єктивно заданими, — все одно є можливість скоректувати і приборкати багато що з того, що є деструктивним. Візьмемо дику і неприборкану вдачу ТНК, їх «непідлеглість» національно-державній юрисдикції. Або проблему обмеження руйнівних хвиль спекулятивного капіталу. Чи можна від всього цього захиститися? — без сумніву можна. І посилення на об'єктивний характер цих процесів тут не працюють. Таким чином як не спрацьовували посилення на невикорінну жадність буржуа в ХХ столітті, коли людство зуміло приборкати і ушляхетнити (теж об'єктивний за своєю природою) «дикий» капітал.

Звичайно нинішній «звір» — іншого масштабу, і заходи, якщо говорити про конкретику, повинні бути іншими. Мова має йти вже про інституційну перебудову планетарною, а не державного економічного середовища. Для цього необхідні рішення, засновані на консенсусі провідних країн, на корінній зміні завдань, повноважень і функцій міжнародних організацій, перш за все, — фінансово-економічних. Зміни, адекватні інтересам всіх світів (а не тільки світу високорозвинутих країн) повинен зазнати і міжнародний правопорядок. Чи підуть на це країни Заходу, які сповна володіють механізмами перерозподілу світового багатства на свою користь? — питання не риторичне. У економіці, зокрема в світовій (і глобальною), — як і у фізиці, — теж діє закон, аналогічний третьому закону Ньютона, — тут теж дію народжує (хоч і заплутанішими шляхами) протидія. І мова йде не тільки про наростаючі можливості всепланетарних екологічних катастроф, і не тільки про перспективу захльостування благополучних

країн багатомільйонними потоками біженців-мігрантів, але і про вже відчутне зростання опору, як за напрямом фінансово-економічним, так і політичним.

Сказане висвітлює у загальних рисах лише один аспект проблеми, — аспект можливості і доцільності корекцій поведінкового стереотипу глобальних гравців у межах об'єктивної заданості процесів глобалізації.

Література

1. *Линдерт П. Х.* Экономика мирохозяйственных связей. — М., 1998.
2. *Международная экономика.* — 2007. — № 7.
3. *Сорес Дж.* Тезисы о глобализации. // Вестник Европы. — Т. 2 — 2001.

Статтю подано в редакцію 07.02.09 р.

УДК 339.137.2

Т. В. Поліщук, аспірантка
кафедри міжнародної торгівлі,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

БРЕНД КРАЇНИ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті розкрито сутність процесу створення бренду країни, проаналізовано особливості державного брендингу як інструменту підвищення ефективності експорту в умовах глобалізації та визначено ключові принципи формування позитивного іміджу України на світових ринках.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: експортна політика, брендинг.

В сучасному світі можна спостерігати розширення сфер використання маркетингових технологій та PR-технологій у зовнішньоекономічній політиці країн, оскільки все більш актуальними стають питання іміджу як фактора національної конкурентоспроможності, що є, в свою чергу, умовою успішного просування